ZAPRASZAMY DO MUZEUM NOWOCZESNOŚCI
ul. Knosały 3b, 10-015 Olsztyn, tel. 89 521 27 41

CZWARTEK - PIĄTEK: 11:00-17:00
SOBOTA - NIEDZIELA: 11:00-18:00

Grupy zorganizowane prosimy o rezerwację: tel. (89) 521 27 41, e-mail: muzeum@mok.olsztyn.pl

---

AKTUALNOŚCI
18 października – 6 listopada 2022
Wystawa w Zajezdni Trolejbusowej
„Tożsamość. 100 lat architektury polskiej”
Współorganizacja: Stowarzyszenie Architektów Polskich

29 października (Sobota) godz. 11:00
SPACER Z MUZEUM NOWOCZESNOŚCI
„Olsztyńskim szlakiem Hedwig Bienkowskiej-Andersson”
Wycieczka po miejscach związanych z życiem urodzonej w Olsztynie artystki, poetki i pisarki Hedwig Bienkowski-Andersson (1904-1964).
Prowadzący: Rafał Bętkowski, czas trwania ok. 3 godz.

5 listopada (sobota) godz. 11:00
SPACER Z MUZEUM NOWOCZESNOŚCI
„Szlakiem olsztyńskich rewitalizacji”
Wycieczka po współcześnie zrewitalizowanych obiektach Olsztyna.
Prowadzący: Rafał Bętkowski, czas trwania ok. 3 godz.
Współorganizacja: Stowarzyszenie Architektów Polskich

11 listopada (piątek) godz. 12:00
HIPOLIT CEGIELSKI – PIONIER NOWOCZESNEGO PATRIOTYZMU
Wernisaż wystawy w Zajezdni Trolejbusowej
Współorganizacja: Dramiński – Fundacja Ochrony Dziedzictwa Techniki Rolniczej Warmii I Mazur

---

Biuletyn redaguje: Rafał Bętkowski, MUZEUM NOWOCZESNOŚCI
MIEJSKI OŚRODEK KULTURY W OLSZTYNIE
ul. Dąbrowszczaków 3, 10-538 Olsztyn, tel. 89 522 13 72 (centrala)
mok.olsztyn.pl

OLSZTYN
OGRÓD Z NATURY

MIEJSKI OŚRODEK KULTURY W OLSZTYNIE

BIULETYN
MUZEUM NOWOCZESNOŚCI

Nr 44 | OLSZTYN | PAŹDZIERNIK/LISTOPAD 2022

Zabytkowe okno z budynku dawnego gimnazjum, obecnego LO 1 w Olsztynie. Lata 1886-1887. Zbiory Muzeum Nowoczesności MOK w Olsztynie

Placówką edukacyjną cieszącą się w dawnym Olsztynie największą renomą, było Królewskie Gimnazjum, szkoła średnia o profilu klasycznym, w której szczególną wagę przykładano do nauki przedmiotów humanistycznych. Jej ukończenie oraz zdanie egzaminu maturalnego uprawniało do podjęcia studiów uniwersyteckich. Olsztyńskie gimnazjum założone zostało dzięki staraniom pierwszego ewangelickiego burmistrza miasta Friedricha v. Roebla (1875-1877). Przez pierwsze dziesięć lat swojego istnienia placówka działała w dawnej, nie istniejącej już szkole dla chłopców przy ul. Pieniężnego. Dzięki umowom zawartym w kolejnej dekadzie gimnazjum ze szkoły miejskiej przekształcone zostało w szkołę państwową, a jej uczniowie mogli przenieść się do wspaniałego, wzniesionego dla placówki gmachu przy ulicy Wartemborskiej, dzisiejszego budynku LO 1 przy ul. Dąbrowszczaków.

Umowa władz państwowych z miastem przewidywała przekazanie na rzecz gimnazjum miejskiej hali sportowej oraz sąsiadującej z nią parceli, a także wybudowanie i wyposażenie na koszt miasta nowego gmachu szkolnego, wedle projektu sporządzonego przez państwo. Obiekt powstać miał w nowej części Olsztyna, która zaczęła wyrastać pomiędzy Starym Miastem a dworcem kolei żelaznej, przy skrzyżowaniu ówczesnych ulic Wartemborskiej i Wójtowskiej. Budynek wzniesiono na splantowanym pagórku, z którego ziemią zasypano znajdującą się przed nim bagnistą nieckę. Neogotycki, podpiwniczony, piętrowy gmach z czerwonej cegły, nakryty spadzistymi dachami krytymi ceramiczną dachówką zaprojektował radca ministerialny Spieker. Budynek otrzymał imponującą, jak na ówczesny Olsztyn elewację frontową – mierzyła ona ponad 60 metrów. Po obu stronach wejścia frontowego umieszczone zostały pokój nauczycielski i biblioteka, pozostałe 12 pomieszczeń parteru zajmowały klasy szkolne (wśród nich klasa przygotowawcza, sala religii oraz dwie klasy rezerwowe). Na piętrze w części centralnej znajdowała się aula, z którą po stronie prawej połączona była sala śpiewu. Po tej stronie znajdowała się także obszerna sala rysunku, sala zbiorów, gabinet i sala wykładowa fizyki. Lewą, północną stronę piętra gmach zajmowało mieszkanie służbowe dyrektora. Każda z sal lekcyjnych doświetlana była przez wielkie, dwuskrzydłowe okna skrzynkowe – sala rysunku miała ich aż sześć. Izby lekcyjne otrzymały ponadto oświetlenie naftowe (wymienione niebawem na gazowe), system wentylacyjny oraz ogrzewanie w postaci pieców kaflowych, których paleniska dostępne były od strony korytarza. Obiekt przekazany został uroczyście do użytku 30 września 1887 r.

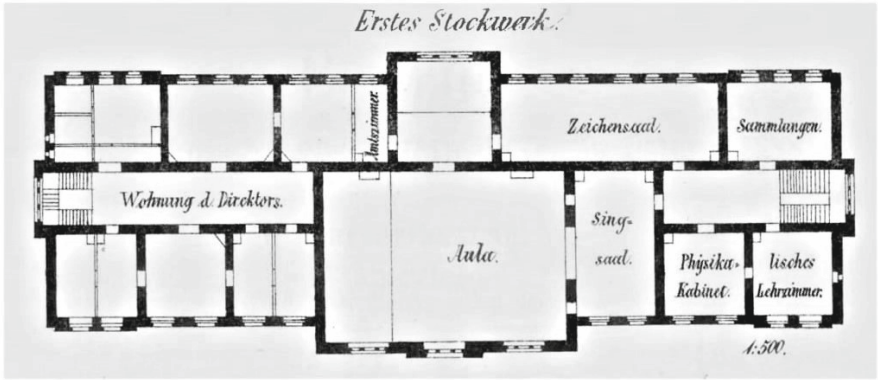

Rzut piętra budynku gimnazjum w Olsztynie, 1887 r.

Jednym z najsłynniejszych absolwentów olsztyńskiego gimnazjum był Erich Mendelsohn (1887-1953), zaliczany do czołowych przedstawicieli modernizmu niemieckiego. Urodził się on w Olsztynie, jako syn tutejszego kupca, współtwórcy Ochotniczej Straży Pożarnej, Davida Mendelsohna i jego żony Emmy Esther z d. Jaruslawski 21 marca 1887 r. Jako jedyny z sześciorga rodzeństwa otrzymał możliwość nauki w gimnazjum. Zaczął do niego uczęszczać w wieku 7 lat, w roku szkolnym 1894/1895 roku. Spędzić miał tutaj łącznie 12,5 roku, przechodząc przez wszystkie gimnazjalne klasy. Na Wielkanoc 1907, wraz dziewięcioma innymi abiturientami przystąpił do zakończonego pomyślnie egzaminu maturalnego.

Szkolne czasy Ericha Mendelsohna pamięta okno pokazywane w Muzeum Nowoczesności jako październikowy Eksponat Miesiąca. Pochodzi ono z jednego ze znajdujących się na piętrze otworów okiennych zabytkowego gmachu dawnego gimnazjum. Okno to, wyjęte zostało w 2008 r. podczas przeprowadzonej wtedy wymiany stolarki okiennej w budynku. Na z mocy porozumienia pomiędzy Dyrekcją LO 1 oraz Oddziałem Warmińsko-Mazurskiego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków przekazane miało zostać do mającego powstać Centrum Techniki i Rozwoju Regionu „Muzeum Nowoczesności" w Olsztynie. Tak się też stało – w międzyczasie zabytek przechowywany był też jako depozyt w MWiM. Szczególny splot okoliczności sprawia, że dziś może wreszcie zostać pokazane i opowiedzieć nam swoją historię. [RB]